

מערך מקדים לקראת הגעה לחווה

שיעור 1- הכנה

פתיחה:

✓ נשתף את התלמידים בכך שאנו נמצאים לפני סיור ייחודי בחווה חקלאית בה נפגש עם מושגים מעולם השמיטה בשטח.

✓ נזמין אותם לצפות בסרטון:

<https://www.youtube.com/watch?v=JBNTWwiX8c4>

✓ נפנה לתלמידים את השאלה היכן הם כבר הספיקו לפגוש בשנת השמיטה בסביבתם? (עציצים, גינה, מיכל קדושת שביעית, מכולת וכו')

עבודה בקבוצות:

✓ נסביר שכעת הכתה תתחלק ל-6 קבוצות. כל קבוצה תקבל כרטיס (נספח 1) ובו מקור העוסק במושגים הקשורים לשמיטה ויהיה עליה לעיין בו, לענות על השאלות המצורפות אליו ובהמשך לשתף במה שלמדה את הכתה.

✓ לאחר שהקדשנו זמן לעבודה בקבוצות נזמין את נציגי הקבוצות לשתף בנושא שנלמד בקבוצה שלהם.

סיכום:

✓ נחלק לתלמידים את שיר השמיטה של החמ"ד (נספח 2).

✓ נספר לתלמידים כי במהלך הסיור נצטלם באזורים שונים בחווה הממחישים מושגים בנושא השמיטה ולשם כך הכנו כרטיסים עם כותרות מתאימות (נספח 3).

✓ נסביר כי חלק ממושגים אלו מוזכרים בשיר ואנו ננסה לבחון כעת מי מהתלמידים יזהה כמה שיותר מהם.

✓ נזמין אותם להאזין לשיר ולצפות בקליפ.

✓ תוך כדי ההאזנה או לאחריה עליהם לסמן בשיר כמה שיותר מושגים והלכות הקשורים לשמיטה.

✓ נציג בפני התלמידים את הכרטיסים ונבחן מי זיהה אותם בשיר.

במהלך הביקור:

✓ ננחה את התלמידים למצוא פתרונות לאכילת פירות וירקות בשנת השמיטה.

✓ נחלק את כרטיסי הנושאים (נספח 3) לתלמידים ליד כל מקום בחווה נצלם סרטון קצר עם ילד שמסביר את השלט בחווה. את הסרטונים נאגד לסרטון אחד שיוקרן במערך הסיכום. (היתר מכירה, מצע מנותק, אוצר בית דין, גידולי מים, מלאכות אסורות ומותרות).

שיעור 2 לאחר הביקור בחווה:

✓ נרשום על הלוח מספר שאלות: ממה נהניתי? מה התחדש לי? מה הייתי מציע לשנות בסיוורים שיעבירו לכתות בעתיד? מה היה מעניין במיוחד? מה כבר ידעתי על השמיטה אבל הבנתי יותר טוב? איזה חלק בסיוור היה קשה לי?

✓ נערו סבב קצר ונאפשר לתלמידים להתייחס לאחת מהשאלות ע"פ בחירתם.

✓ נזכיר כי לקראת הביקור בחווה התלמידים נתבקשו במהלך הביקור למצוא כמה שיותר רעיונות ופתרונות לקניית פירות וירקות בשמיטה. נבקש מהתלמידים לומר את רעיונותיהם.

✓ נכתוב את הפתרונות על הלוח.

✓ נצפה בסרטון שהוכן בביקור.

✓ במהלך הסרטון נבקש מהתלמידים לחשוב מה הפתרון המועדף עליהם ביותר לקניית פירות וירקות בשנת השמיטה ונימוק מדוע.

✓ מספר תלמידים יציגו את דעתם.

✓ נזמין את התלמידים להציע רעיונות ליישום ערכי השמיטה בביה"ס נבחר באחת מהן ונחשוב כיצד ניתן לקדם ולממש אותה.

✓ הצעה נוספת- משימת כתיבה: כתיבת סיפור על אחד הנושאים שנלמדו במהלך הביקור בחווה.

נספח 1: כרטיסי עבודה בקבוצות

מלאכות האסורות שבמיטה מדאורייתא (מדין תורה)

קראו את הפסוקים הבאים:

✓ "וַיֵּשֶׁעַ עֲנָנִים תְּזַרְעֵךָ אֶת אֶרְצְךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ: וְהִשְׁבִּיעַתָּ

תְּשֻׁמְטָנָהּ וְנָטַשְׁתָּהּ וְאָכְלוּ אֲבֵינָי עִמָּךָ וַיִּתְּרֶם תֹּאכֵל זֹזִית

הַשָּׂדֶה כִּן תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְיִתְךָ" (שמות כ"ג, יא)

✓ "שָׂדֶךְ לֹא תִזְרַע, וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמַר. אֶת סְפִינּוֹן קְצִירְךָ לֹא

תִּקְצֹר, וְאֶת-עֲנָבֵי זִיזִירְךָ לֹא תִבְצֹר: עֲשֵׂת שִׁבְתוֹן, יִהְיֶה

לְאָרְץ." (ויקרא כה, ה-ו)

☒ סמנו בפס' א' את 4 המלאכות האסורות מהתורה בשנת השמיטה?

☒ מה הטעם (סיבה) למצוות השמיטה לפי פסוקים אלו?

☒ סמנו אילו ערכים ניתן ללמוד מפסוקים אלו: חסד | אהבת הארץ | אמונה |

עמל בתורה | תרומה | אהבת הברואה

☒ תכנון הצגה קצרה באמצעותה תמחישו לכתה את 4 המלאכות שנוסרו

בשמיטה מדאורייתא.

מלאכות האסורות מדרבנן

☒ קראו את הקטע הבא המסיר אילו מלאכות נאסרו בשמיטה מדרבנן (על ידי חכמים):

"מלאכות דרבנן שנאסרו כשזה לאברויי – להשביח, והותרו כשזה לאוקמי – לקיים:

מלאכות שאסורות מן התורה, אסור לעשותם בשמיטה גם אם המטרה לקיים את הצמת. אלא אם כן מלאכה זו תיעשה בשינוי מוחלט של הביצוע והתוצאה. אולם מלאכות שהם מדרבנן הותרו כאשר המטרה לקיים. וכגון: הותרו להשקות כדי שלא תיעשה הארץ מלחה. וכן הותרו לרסס נגד מזיקים, באם החרקים יפסלו את הפרי מאכילה, או שהתולעת תחדור לעץ ותזיק לו.

וכן הותרו גיזומים מסוימים כדי שאור או ריסוס ייכנס לתוככי העץ ויגיע אל הפירות ועוד דוגמאות כיוצא בזה.

מאידך נאסרו מלאכות שמטרתם להשביח ולפטם, וכגון מתן ריסוס שמטרתו לנפח – להגדיל, את נפח הפרי. ומלאכות שמטרתם להשביח נאסרו גם אם הם מסוגי המלאכות שאסורות רק מדרבנן. "

(אתר מכון התורה והארץ)

☒ סמנו בקטע את הכלל על פיו נקבע אילו מלאכות נאסרו.

☒ הקיפו בקטע 3 דוג' מתן קו מתחת ל-3 דוג' למלאכות שהותרו חכמים.

☒ סמנו אילו ערכים ניתן ללמוד מנושא זה: חסד \ אהבת הארץ \ אמונה \ עמל

בתורה \ תרנות \ אהבת הבריאה

☒ תכננו הצגה על ראיון בתוכנית חדשות עם חכמים המסבירים אילו

מלאכות החליטו לאסור בשמיטה ואילו מלאכות ניתן לבצע.

קדושת שביעית והפקר

✠ קראו את הקטע הבא והשלימו את המילים חסרות בעזרת התרמילון
שבהמשך:

"היבולים השייכים לשנת ה _____, הרי שהם קדושים בקדושת שביעית, ואין הכוונה שיש קדושה עצמית ביבולים אלא שיש לשמור ולא להפסיד, ולא להביא לידי _____ את התוצרת החקלאית שקדושה בקדושת שביעית. תוצרת שנותרה, אין להשליכה כל שיש בה גם מגוף הפרי, חוץ מקליפות ללא שאריות שאין דרך לאוכלם, אלא יש לייחד להם _____ או מקום, שיונחו שם עד שיירקבו ואז יהיה מותר להשליכם.

ציוותה ה _____, שכל שיש ברשותך תוצרת שהיא קדושה בקדושת שביעית, חובה עליך להפקיר את התוצרת שהיא קדושה בקדושת שביעית. ה _____ הוא לכל, ואסור למנוע מאף אדם מלקחת, ההפקר כולל גם את שטח הקרקע המוביל אל האילן. ה _____ את כרמו או שדהו או גינתו, ביטל מצוות עשה! "

(אתר מכון התורה והארץ)

○ תרמילון: הפקר ביציון נועל שמיטה כלי תורה

✠ סמנו אילו ערכים ניתן לאמוד מנושא זה: חסד אהבת הארץ אמונה עמ

בתורה ותרנות אהבת הבריאה

✠ תכנון סרטון פרסומת המיועד להסביר כיצד יש לנהוג בפירות

השביעית והתכנון להציג אותו בפני הכתה.

אוצר בית דין

✘ קראו את הקטע ומלאו את המשימות שבהמשך:

✘ " מבואר בתוספתא (שביעית ה, א), שכאשר ראו חכמים שיש אנשים

שקוטפים פירות רבים מדי בשביעית, העמידו שליחים מטעמם בפתח העיירות, וכל מי שהביא פירות רבים מן השדות, היו משאירים לו מזון שלוש סעודות, ואת שאר הפירות היו נוטלים ומכניסים לאוצר שבעיר כדי לחלקם לשאר האנשים. וכאשר הגיעה עונת הקטיף של הפירות המצויים, וכן של הענבים והזיתים, היה בית הדין שוכר פועלים שיקטפו אותם, ואת הענבים סחטו בגתות כדי להכין מהם יין, ואת הזיתים טחנו בבית הבר כדי להכין מהם שמן. ומהפירות, היין והשמן, היו מחלקים בערבי שבתות לכל בני העיר, לכל אחד לפי צרכי ביתו. תקנה זו נועדה למנוע מעוברי עבירה ליטול כמויות גדולות מפירות שביעית ולסחור בהם. כפי הנראה מגמה נוספת היתה לתקנה, לספק פירות שביעית לכל בשווה. " (אתר מכון התורה והארץ)

✘ הקיפו את הבעיה עמה התמודד חכמים.

✘ מתחו קו מתחת לפתרון שנמצא לבעיה זו.

✘ סמנו בספרות 1 ו-2 את הסיבות לתקנה זו.

✘ סמנו איילו ערכים ניתן ללמוד מפסוקים אלו: חסד \ אהבת הארץ \ אמונה \ עמ

בתורה \ תרנו \ אהבת הבריא

✘ חקרו שיר למענה מוכרת בעזרתו תסבירו לכתה מהו אוצר בית דין ומדוע יש

בו צורך.

היתר מכירה

☒ קראו את הקטע הבא ומלאו את המשימות שבהמשך:

משהתחילו יהודים לשוב ולהתיישב בארץ ישראל ולעסוק בחקלאות,

התעוררה בעיית קיום מצות השמיטה, שכן רצונם של המתישבים היה לקיים את המצווה בכל דקדוקיה,

ומאידך – פרנסתם הייתה תלויה בגידולים השונים אותם גידלו בשדותיהם.

לכן, לפני יותר ממאה שנה, בערב שנת השמיטה – תרמ"ח, התכנסו רבנים

בארץ ישראל ובאירופה והתירו לצורך שנת השמיטה הקרבה (תרמ"ט)

למכור את כל השדות והכרמים לגויים, ובכך הפקיעו – לזמן המכירה – את

איסורי המלאכה מבעלי השדות ואפשרו להם להמשיך לעבוד בשדות

ובמטעים.

(אתר מכון התורה והארץ)

☒ הקיפו את הבעיה עמה התמודדו החלוקאים.

☒ מתחו קו מתחת לפתרון שנמצא לבעיה זו.

☒ סמנו אילו ערכים ניתן ללמוד מפסוקים אלו: חסד \ אהבת הארץ \ אמונה \ עמ

בתורה \ תרנות \ אהבת הברואה

☒ הכינו הצגה לכתה הנפתחת בדו שיח בין איכרים המתבלטים כיצד יצליחו

לשבות בשמיטה מבלי לפגוע בפרנסתם. הראו כיצד הם פונים לרב ומהו

הפתרון שהוא מציע להם

מצע מנתק

✘ קראו את הקטע הבא ומלאו את המשימות שבהמשך:
צמח שגדל באדמה ותחת גג בעציץ שאיננו נקוב, לא יהיה קדושת שביעית, ולא איסורי מלאכה בגידול בעציץ שאיננו נקוב בתוך בית. עציצים אפילו שהם נקובים אולם יש מתחתם חומר מנתק, וכגון מרצפות של ימינו שהם מנתקות לחלוטין, נחשב העציץ כאיננו נקוב. נחלקו הפוסקים בבתי גידול של ימינו שנקראים "חממות" אם יש להם דין בית. ולהלכה המנהג הרווח, שכל שמגדלים שם בעציצים שאינם נקובים, ומעליהם יש כיסוי ניילון אטום, יש להקל ולהחשיב כגדל בתוך בית.

✘ מתלוו קו מתחל לתנאים הנדרשים להיתר מצע מנתק?

✘ ערכו דיון בקבוצה ונסו לחשוב כמה החממה דומה לבית (ולכן ניתן יהיה לעבוד

כמה גם בשמיטה) וכמה היא שונה ממנו (ולכן היו שאסרו להשתמש בחממה בשמיטה).

✘ סמנו אילו ערכים ניתן ללמוד מנושא זה: חסד\ אהבת הארץ\ אמונה\ עמל

בתורה\ תרנוח\ אהבת הברואה

✘ הכינו הצגה לכתה ובה עצמים הגדלים בבית ובחממה מסבירים לעצמם

הגדלים הגינה מדוע הם אינם קדושים בקדושת שביעית ומותר לטפל בהם

באופן רגיל גם בשמיטה. שלבו בדברי עצמכם הגינה הסבר מדוע גידול

במצעים מנתקים איננו פתרון כל כך פשוט.

בס"ד

שיר השמיטה של החמ"ד \ מילים: דב יציק

כי נשמר השביעית, אלו יברכנו, נחיה בקדשה, הארץ קדשנו.

שש שנים תלמד, שדה תבואות

תעשה כל, מאוכת קרקעות

הברכה והרכבה, וגם נטיעות, וההג'יע שנת השבע, תשבת ארצנו.

כה ישת חורש, וגם קוצרים, פרי אילן הפקר, כרם ה'י נוטרים,

אזכרים עניים, ועשירים, ויתרם תוכל, חזית שדנו.

יברך ה', עושי מצותו, מה יאכלו גבורים, השנת שביעתו, יצוה ה', את

ברכתו, והתבואת הששית, ישלש מצוננו.

על כל מצותי, לנו מעידין, קדשת הפרות, אוצר בית הדין, סחורה

וספוחין, בטל הפסדין, אמ-כל-דקדוקים, נא תלחכימנו.

תרצה בעמך, והשבתנו, נשמט כספים, מחק חובנו, כאפיקים תשיב,

אמ-שביעתנו, שובה הרחמים, תנחמנו.

מלאכות

אסורות

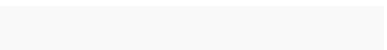
מדינות

מלאכות

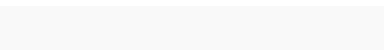
איוסות

מדברו

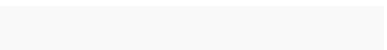
אוניברסיטת תל אביב

היהדות כאישה

מען זאגט מען זאגט מען זאגט

גידול ומימון